

سورة الاحقاف

در الاحقاف

دانشگاه هنر اصفهان
دانشکده حفاظت و مرمت
گروه مرمت آثار فرهنگی و تاریخی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مرمت گرایش آثار و اشیاء فرهنگی

**فن‌شناسی تزئینات داخلی گنبد شمالی بقعه‌ی درب امام اصفهان
و ارائه‌ی راهکارهای حفاظتی**

استادان راهنما:

دکتر حسین احمدی
حسام اصلانی

استاد مشاور:

عباس عابد اصفهانی

پژوهشگر:

محمد شهرباف

بهمن ماه ۱۳۹۰

اظهارنامه دانشجو:

موضوع پایان نامه :

استاد راهنما:

اینجانب محمد شعرباف دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته حفاظت و مرمت اشیاء فرهنگی تاریخی دانشکده حفاظت و مرمت دانشگاه هنر اصفهان به شماره دانشجویی ۸۷۱۱۲۰۲۱۰۷ گواهی می نمایم که تحقیقات ارائه شده در این پایان نامه توسط شخص اینجانب انجام شده و صحت و اصالت مطالب نگارش شده مورد تأیید می باشد و در موارد استفاده از کار دیگر محققان به مرجع مورد استفاده اشاره شده است. به علاوه گواهی می نمایم که مطالب مندرج در پایان نامه تاکنون برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی توسط اینجانب یا فرد دیگری ارائه نشده است و در تدوین متن پایان نامه چارچوب مصوب دانشگاه هنر اصفهان را به طور کامل رعایت کرده ام.

امضاء دانشجو:

تاریخ: ۱۳۹۰/۱۱/۲۸

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و نوآوری های ناشی از تحقیق، همچنین چاپ و تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و اقتباس از این پایان نامه کارشناسی ارشد، برای دانشگاه هنر اصفهان محفوظ است. نقل مطالب با ذکر منبع بلامانع است.

دانشگاه هنر اصفهان
دانشکده حفاظت و مرمت
گروه مرمت آثار

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مرمت اشیاء فرهنگی تاریخی آقای محمد
شعرباف تحت عنوان:

فن شناسی تزئینات داخلی گنبد شمالی بقعهی درب امام اصفهان و ارائه راهکارهای حفاظتی

ارایه شده به مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه به عنوان بخشی از فعالیتهای تحصیلی لازم برای درجهی کارشناسی
ارشد که در تاریخ..... توسط هیأت داوران زیر بررسی و با نمره.....درجه.....به
تصویب نهایی رسید

در تاریخ..... توسط هیأت داوران زیر بررسی و با درجه..... به تصویب نهایی رسید.)

۱- استاد/ استادان راهنمای پایان نامه آقای دکتر..... با مرتبه علمی..... امضا

۲- استاد/ استادان مشاور پایان نامه آقای دکتر..... با مرتبه علمی..... امضا

۳- استاد/ استادان داور داخل گروه آقای دکتر..... با مرتبه علمی..... امضا

۴- استاد/ استادان داور خارج از گروه آقای دکتر..... با مرتبه علمی..... امضا

مهر و امضای مدیر گروه

تقديم به:

پدر و مادر عزیزم ...

چکیده

بقعه‌ی درب امام از بناهای تاریخی بجا مانده از دوره‌ی قراقویونلو است که به واسطه‌ی دفن دو امامزاده در آن، جزء زیارتگاه‌های معروف اصفهان به شمار می‌آید. اما شاید کمتر کسی از مردم بداند که مادر جهان شاه قراقویونلو در این مکان دفن است. گنبد کوچک یا همان گنبد شمالی بنا بر روی این مقبره ساخته شده که سرشار از تزئینات است. این تزئینات شامل گچبری، نقاشی، طلاکاری، لایه چینی، رسمی بندی، پنجره مشبک گچی و کاشیکاری بسیار نفیسی است که در ازاره‌ی آن خودنمایی می‌کند. این تزئینات به واسطه عبور از دوران تیموری و شروع دوره‌ی صفوی دارای اهمیت بسیار است، چرا که در هر دو دوره شاهد سبک خاص هنری هستیم که تأثیرات دوره‌ی قبل و پیش زمینه‌های سبک هنری بعد را می‌توان در آن به خوبی مشاهده نمود.

در این تحقیق سعی بر آن است تا انواع تزئینات موجود در این بنا بررسی و معرفی گردد و تزئینات گچی گنبد شمالی آن به طور خاص مورد مطالعه قرار گیرد.

آزمایشات، مشاهدات و آنالیزهای انجام شده حاکی از آن است که تزئینات گچی به شیوه‌ی فنیله‌ای و قالبی اجرا شده و فرضیه‌ی گچبری و اجرای تزئینات با ابزار گچبری رد گردید.

با توجه به عدم آگاهی و درک صحیح از ساختار تزئینات، مرمت‌های نادرستی طی سال‌های گذشته بر روی آن انجام گرفته است. با توجه به وظیفه مرمت‌گر در قبال میراث فرهنگی و تاریخی و برای جلوگیری از تخریب و به فراموشی سپردن کامل این هنر در گام اول در راستای شناخت دقیق، فنی و علمی ماهیت این آثار قدم برداشته تا با آگاهی بتوان هرچه بهتر و مؤثرتر در جهت حفظ و نگهداری این آثار ارزشمند از لحاظ موجودیت مادی و غیر مادی آن‌ها عمل نماییم.

کلید واژه‌ها: تزئینات معماری - فن‌شناسی - حفاظت - مرمت

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول
۱	کلیات پژوهش.....
۲	۱-۱- مقدمه.....
۲	۱-۲- بیان مسأله (تعریف موضوع پژوهش).....
۲	۱-۳- اهمیت و ضرورت موضوع پژوهش.....
۲	۱-۴- اهداف پژوهش.....
۳	۱-۵- چارچوب نظری پژوهش.....
۳	۱-۶- روش پژوهش.....
۳	۱-۷- قلمرو مکانی پژوهش.....
۳	۱-۸- قلمرو زمانی پژوهش.....
۴	۱-۹- روش نمونه گیری و تعیین حجم نمونه.....
۴	۱-۱۰- ابزار گردآوری داده‌ها.....
۴	۱-۱۱- روش تجزیه و تحلیل داده‌ها.....
۴	۱-۱۲- محدودیت‌های پژوهش.....
۵	۱-۱۳- شرح واژگان کلیدی پژوهش.....
۵	۱-۱۳-۱- تزیینات معماری.....
۵	۱-۱۳-۲- فن شناسی.....
۵	۱-۱۳-۳- حفاظت.....
۶	۱-۱۳-۴- مرمت.....
	فصل دوم
۷	بقعه‌ی درب امام و تزیینات گنبد شمالی.....

- ۸-۲-۱- ترکمانان قراقویونلو در اصفهان..... ۸
- ۹-۲-۲- معرفی بقعه‌ی درب امام..... ۹
- ۱۹-۳-۲- گنبد شمالی بقعه درب امام..... ۱۹
- ۱۹-۳-۲- معرفی..... ۱۹
- ۲۱-۳-۲- تزیینات خارجی گنبد..... ۲۱
- ۲۳-۳-۲- تزیینات داخلی گنبد..... ۲۳
- ۲۴-۳-۲-۱- تزیینات گچی زیر طاق..... ۲۴
- ۲۵-۳-۲-۲- پنجره‌ی گچی..... ۲۵
- ۲۶-۳-۲-۳- تزیینات لایه‌چینی..... ۲۶
- ۲۷-۳-۲-۴- تزیینات نقاشی..... ۲۷
- ۲۹-۳-۲-۵- تزیینات طلاکاری..... ۲۹
- ۲۹-۳-۲-۶- مقرنس کاری..... ۲۹
- ۳۰-۳-۲-۷- کاشی کاری..... ۳۰

فصل سوم

- ۳۲- فن شناسی تزیینات داخلی گنبد شمالی درب امام..... ۳۲
- ۳۳-۱-۳- درآمدی بر فن ساخت اثر..... ۳۳
- ۳۳-۲-۳- مشاهدات بصری..... ۳۳
- ۳۵-۳-۳- آزمایش‌های شیمی تر..... ۳۵
- ۳۵-۳-۳-۱- بررسی ملات به کار رفته در تزیینات گچی برجسته..... ۳۵
- ۳۵-۳-۳-۱-۱- آزمون شناسایی یون سولفات..... ۳۵
- ۳۵-۳-۳-۲-۱- آزمون شناسایی یون کلسیم..... ۳۵
- ۳۶-۳-۳-۲- تست سوزاندن تر برای اثبات وجود ماده‌ی آلی در ترکیب گچ..... ۳۶
- ۳۷-۳-۳-۳- آزمون مولیش جهت شناسایی نوع ماده‌ی آلی در ترکیب ملات گچ..... ۳۷
- ۳۸-۳-۳-۴- آزمون نین هیدرین جهت شناسایی نوع ماده‌ی آلی در ترکیب گچ..... ۳۸
- ۳۹-۳-۳-۵- آزمون شناسایی رنگ سفید الحاقی بر روی تزیینات گچی..... ۳۹
- ۴۰-۳-۳-۵-۱- آزمون شناسایی یون Pb^{2+} جهت تشخیص رنگدانه‌ی سفیداب شیخ..... ۴۰

- ۳-۳-۵-۲- آزمون شناسایی یون Ca^{2+} جهت تشخیص رنگدانه‌ی گل سفید..... ۴۰
- ۳-۳-۵-۳- آزمون شناسایی یون CO_3^{2-} جهت تشخیص رنگدانه‌ی گل سفید و سفیداب شیخ..... ۴۰
- ۳-۳-۵-۴- آزمون شناسایی یون Zn^{2+} جهت تشخیص رنگدانه‌ی سفید روی..... ۴۰
- ۳-۳-۵-۵- آزمون حرارت برای شناسایی رنگ سفید..... ۴۱
- ۳-۳-۶- آزمون شناسایی رنگدانه‌های زمینه‌ی تزیینات گچی..... ۴۱
- ۳-۳-۶-۱- آزمون شناسایی رنگ قرمز..... ۴۲
- ۳-۳-۶-۱-۱- آزمون شناسایی یون Pb^{2+} جهت شناسایی رنگدانه‌ی سرنج..... ۴۲
- ۳-۳-۶-۱-۲- آزمون شناسایی یون Hg^{2+} جهت شناسایی رنگدانه‌ی شنگرف..... ۴۲
- ۳-۳-۶-۱-۳- آزمون شناسایی Fe^{3+} برای شناسایی یون آهن سه ظرفیتی در رنگدانه‌ی اخرا..... ۴۳
- ۳-۳-۶-۲- آزمون شناسایی رنگ آبی..... ۴۳
- ۳-۳-۶-۲-۱- آزمون شناسایی CO_3^{2-} جهت شناسایی یون کربنات در رنگدانه‌ی آزوریت..... ۴۳
- ۳-۳-۶-۲-۲- آزمون شناسایی Cu^{2+} جهت شناسایی یون مس دو ظرفیتی در رنگدانه‌ی آزوریت..... ۴۳
- ۳-۳-۶-۲-۳- استفاده از HCl و تست حرارت جهت شناسایی رنگ لاجورد..... ۴۴
- ۳-۳-۶-۳- آزمون شناسایی رنگ سبز..... ۴۴
- ۳-۳-۶-۳-۱- آزمون شناسایی Cu^{2+} جهت شناسایی یون مس دو ظرفیتی در رنگدانه‌ی سبز ملاکیت یا زنگار..... ۴۴
- ۳-۳-۶-۳-۲- آزمون شناسایی CO_3^{2-} جهت شناسایی یون کربنات در رنگدانه‌ی سبز ملاکیت..... ۴۵
- ۳-۳-۶-۳-۳- آزمون شناسایی یون Fe^{2+} جهت شناسایی یون آهن در رنگدانه‌ی سبز سیلو..... ۴۵
- ۳-۳-۷- آزمون شناسایی طلا..... ۴۵
- ۳-۴- آنالیزهای دستگامی..... ۴۶
- ۳-۴-۱- طیف سنجی جذب اتمی (AAS)..... ۴۶
- ۳-۴-۲- آنالیز XRD بر روی تزیینات گچی..... ۴۷
- ۳-۴-۳- تصاویر SEM جهت بررسی تزیینات گچی..... ۴۸
- ۳-۴-۳-۱- مشاهدات SEM تزیینات گچی..... ۴۸
- ۳-۴-۳-۲- تصاویر SEM جهت بررسی لایه‌ی چسباننده‌ی تزیینات گچی به زمینه..... ۴۹
- ۳-۴-۴- آنالیز FTIR بر روی ماده‌ی استخراجی از گچ چسباننده‌ی تزیینات به زمینه..... ۵۱

فصل چهارم

نتیجه‌گیری و ارائه‌ی طرح حفاظتی.....	۵۳
۴-۱- نتیجه‌گیری.....	۵۴
۴-۲- ارائه‌ی راه‌کارهای حفاظتی و مرمتی جهت تزیینات گچی بقعه‌ی درب امام.....	۵۵
۴-۲-۱- تعریف برخی واژگان در رابطه با حفاظت آثار تاریخی.....	۵۵
۴-۲-۱-۱- تعریف حفاظت در رابطه با آثار تاریخی.....	۵۵
۴-۲-۱-۲- تعریف حفاظت بازدارنده یا پیشگیرانه در رابطه با آثار تاریخی.....	۵۶
۴-۲-۱-۳- اهداف حفاظت.....	۵۶
۴-۲-۲- مستند نگاری.....	۵۶
۴-۲-۳- ارائه‌ی راه‌کار حفاظتی جهت چسباندن تزیینات گچی برجسته به سطح بستر.....	۵۷
۴-۲-۴- ارائه‌ی راه‌کار حفاظتی برای استحکام‌بخشی تزیینات.....	۵۷
۴-۲-۵- ارائه‌ی راه‌کار جهت حفاظت از لایه‌ی طلا و همچنین چسباندن قسمت‌های جدا شده‌ی ورق طلا از بستر گچی.....	۵۸
۴-۲-۶- ارائه‌ی راه‌کار جهت تمیزکاری تزیینات.....	۵۹
۴-۲-۷- ارائه‌ی راه‌کار جهت برداشتن لایه‌ی الحاقی گل سفید.....	۶۰
۴-۲-۸- بازسازی گچی تزیینات در قسمت‌های کمبود.....	۶۰
۴-۲-۹- ارائه‌ی راه‌کار حفاظتی برای تثبیت نهایی تزیینات.....	۶۳
پیوست ۱.....	۶۴
پیوست ۲.....	۶۸
پیوست ۳.....	۷۴
پی نوشت‌ها.....	۷۶
منابع و مأخذ.....	۷۷
چکیده‌ی انگلیسی.....	۸۰

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱-۳ نمودار فرآیند آزمون مولیش ۳۷
- شکل ۲-۳ فرایند واکنش تست نین‌هیدرین برای شناسایی آمینواسید ۳۸
- شکل ۳-۳ نمودار آنالیز **XRD** از تزیینات گچی ۴۷
- شکل ۴-۳ نمودار **FTIR** از نمونه‌ی مجهول و شاهد سریش که جهت مقایسه بر هم منطبق گشته‌اند ۵۱

فهرست جدول‌ها

- جدول ۳-۱ نتیجه‌ی آزمایش حضور یون سولفات در نمونه‌ها..... ۳۵
- جدول ۳-۲ نتیجه‌ی آزمایش حضور یون کلسیم در نمونه‌ها..... ۳۶
- جدول ۳-۳ جدول نتایج آزمایش سوختن با اسید سولفوریک غلیظ بر روی تزیینات گچی..... ۳۶
- جدول ۳-۴ نتیجه‌ی آزمون مولیش بر روی تزیینات گچی ۳۸
- جدول ۳-۵ نتیجه‌ی آزمون نین‌هیدرین بر روی تزیینات گچی ۳۹
- جدول ۳-۶ نتیجه‌ی آزمون شیمی تر برای نمونه‌ی رنگ سفید الحاقی بر روی تزیینات گچی..... ۴۱
- جدول ۳-۷ نتیجه‌ی آزمایش شیمی تر جهت شناسایی رنگدانه‌ی قرمز زمینه‌ی نقاشی ۴۳
- جدول ۳-۸ نتیجه‌ی آزمایش شیمی تر جهت شناسایی رنگدانه‌ی آبی زمینه‌ی نقاشی..... ۴۴
- جدول ۳-۹ نتیجه‌ی آزمایش شیمی تر جهت شناسایی رنگدانه‌ی سبز زمینه‌ی نقاشی..... ۴۵
- جدول ۳-۱۰ نتایج آنالیز XRD از تزیینات گچی..... ۴۷
- جدول ۳-۱۱ طول موج‌های بدست آمده از طیف FTIR که از ماده‌ی استخراج شده از گچ تزیینات گرفته..... ۵۲

فهرست نقشه‌ها

نقشه‌ی ۱-۲ پلان بنای درب امام و موقعیت گنبد شمالی ۲۰

فهرست عکس‌ها

- عکس ۱-۲ تصویر هوایی از بقعه‌ی درب امام اصفهان و موقعیت آن نسبت به مسجد جامع و میدان عتیق ۹
- عکس ۲-۲ نمای نزدیک موقعیت جغرافیایی بقعه‌ی درب امام ۱۰
- عکس ۳-۲ کتیبه به خط ثلث و کوفی مطلا که نام امیر جهان‌شاه قراقویونلو در آن ذکر شده ۱۱
- عکس ۴-۲ سردر اصلی بقعه‌ی درب امام با تزیینات کاشی‌کاری کم‌نظیر مربوط به دوره‌ی جهان‌شاه قراقویونلو ۱۲
- عکس ۵-۲ و ۶ کتیبه‌ی سردر اصلی بقعه‌ی درب امام به خط ثلث که به هنر کاشی‌کاری معرق اجرا شده ۱۳
- عکس ۷-۲ اشعار نوشته شده با تکنیک کاشی معرق بر پنجره‌ی مشبک سردر اصلی ۱۴
- عکس ۸-۲ کتیبه‌ی سلطان حسین صفوی در سمت شرقی سردر اصلی با متن تعمیر بقعه توسط وی ۱۵
- عکس ۹-۲ بخشی از کتیبه‌ی قسمت شرقی سردر اصلی با امضای هنرمندان سازنده ۱۵
- عکس ۱۰-۲ کتیبه‌ی سلطان حسین صفوی نسبت به تعمیر بقعه ۱۶
- عکس ۱۱-۲ دو گنبد بزرگ و کوچک بقعه‌ی درب امام ۱۷
- عکس ۱۲-۲ پنجره‌ی نفیس گچی که با شیشه‌های رنگی تزیین شده که به کاخ چهلستون منتقل شده است ۱۸
- عکس ۱۳-۲ کتیبه‌ی فوقانی نمای خارجی بقعه بسمت صحن شرقی ۱۸
- عکس ۱۴-۲ گنبد کوچک درب امام که در قسمت شمالی واقع شده است ۲۲
- عکس ۱۵-۲ کتیبه‌ی گنبد کوچک درب امام به خط محمدرضا امامی با خط ثلث و با تکنیک کاشی هفت رنگ ۲۲
- عکس ۱۶-۲ کتیبه‌ی گردنه‌ی گنبد کوچک درب امام با کاشی بر زمینه‌ی آجری ۲۳
- عکس ۱۷-۲ تزیینات داخلی گنبد شمالی بقعه‌ی درب امام ۲۴
- عکس ۱۸-۲ تزیینات گچی در زیر گنبد شمالی بقعه‌ی درب امام ۲۴
- عکس ۱۹-۲ نمای نزدیک از تزیینات گچی قالبی ۲۵
- عکس ۲۰-۲ پنجره‌ی غربی گنبد که با هنر گچ‌بری اجرا شده است ۲۵
- عکس ۲۱-۲ تزیینات لایه‌چینی و طلاکاری که با لایه‌ای از گل سفید پوشانده شده است ۲۶
- عکس ۲۲-۲ نمای نزدیک از تزیینات لایه‌چینی با نقش درخت و گل انار ۲۷
- عکس ۲۳-۲ تزیینات نقاشی زیر گنبد که در بین تزیینات گچی اجرا شده است ۲۷
- عکس ۲۴-۲ کتیبه‌ی نقاشی مطلا به خط ثلث و کوفی که به صورت مادر و بچه اجرا شده است ۲۸
- عکس ۲۵-۲ تزیینات طلاکاری که بر روی تزیینات گچی اجرا شده است ۲۹
- عکس ۲۶-۲ تزیینات مقرنس‌کاری گنبد شمالی بقعه‌ی درب امام ۲۹
- عکس ۲۷-۲ کاشی‌های ازاره‌ی بقعه‌ی درب امام به صورت تک‌رنگ و کاشی معرق ۳۰

- عکس ۲-۲۸ نمای نزدیک از کاشی‌های تک‌رنگ طلاچسبان..... ۳۰
- عکس ۲-۲۹ تصویر میکروسکوپی از کاشی‌های طلاچسبان با لایه‌ی تدارکاتی گل اخرا با بزرگنمایی ۴۰ برابر..... ۳۱
- عکس ۳-۱ تصویر نزدیک از تزیینات گچی که بیرون‌زدگی‌هایی در اطراف تزیینات دیده می‌شود..... ۳۳
- عکس ۳-۲ تصویر از نمای نزدیک تزیینات گچی که در قسمت آسیب دیده، زیر طرح به خوبی قابل مشاهده است..... ۳۴
- عکس ۳-۳ ساقه‌ی گل‌ها در تزیینات که دارای ضخامت‌های مختلف است و در قسمت‌هایی آسیب دیده است..... ۳۴
- عکس ۳-۴ ایجاد حلقه‌ی ارغوانی رنگ در صورت وجود ماده‌ی آلی با بنیان گلوکزی..... ۳۷
- عکس ۳-۵ رنگ سفید الحاقی بر روی تزیینات گچی که به مرور زمان تیره شده است..... ۳۹
- عکس ۳-۶ رنگدانه‌های زمینه‌ی تزیینات گچی که مورد شناسایی قرار گرفتند..... ۴۲
- عکس ۳-۷ تست تشخیص طلا با استفاده از اسید نیتریک غلیظ..... ۴۶
- عکس ۳-۸ تصویر SEM از تزیینات گچی درب امام با بزرگنمایی ۲۰۰۰ برابر..... ۴۸
- عکس ۳-۹ تصویر SEM از گچ تیز با بزرگنمایی ۱۰۰۰ برابر به عنوان نمونه‌ی شاهد..... ۴۹
- عکس ۳-۱۰ تصویر SEM از لایه‌ی چسباننده‌ی تزیینات به زمینه..... ۵۰
- عکس ۳-۱۱ تصویر SEM از نمونه‌ی شاهد از مخلوط گچ اصفهان و سریش..... ۵۰
- عکس ۴-۱ جدایش تزیینات از بستر گچی..... ۵۷
- عکس ۴-۲ تصویر با لوپ آزمایشگاهی از لایه‌ی طلا که آسیب‌های موجود را نشان می‌دهد..... ۵۹
- عکس ۴-۳ بخشی از ریختگی و کمبود تزیینات گچی که با رنگ قرمز مشخص شده است..... ۶۱
- عکس ۴-۴ نمای نزدیک از ریختگی‌های تزیینات گچی..... ۶۱

کوتاه نوشتها

ه.ق: هجری قمری

م: میلادی

ح.ک: حکومت

XRD: X-ray diffraction
FTIR: Fourier transform infrared
SEM: Scanning Electron Microscopy
AAS: Atomic Absorption Spectroscopy

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱- مقدمه

مصالح اصلی مورد استفاده در بسیاری از تزیینات معماری، مصالحی همچون آجر، گچ، کاشی، چوب، رنگ، سنگ، آهک و... است. این مواد هم به جهت سادگی فرآوری و هم به جهت نوع مواد اولیه و محصول نهایی تولید شده و هم به لحاظ تکنیک ساخت و کاربرد، بخشی از راز ماندگاری آثار کهن را در خود مستور می‌دارد. امروزه شناخت ویژگی‌های فنی و درک فرآیندهای پیچیده‌ی فرسایشی هر یک از این مصالح متضمن تحقیقات گسترده و فراگیر است. هدف غایی همه‌ی این مطالعات آشنایی با فرآوری کهن مصالح و شناخت نقاط ضعف و قوت آنها به منظور بهره‌گیری در موضوع حفاظت و مرمت تزیینات معماری خواهد بود.

۱-۲- بیان مسأله (تعریف موضوع پژوهش)

در این تحقیق سعی بر آن است تا انواع تزیینات موجود در بقعه‌ی درب امام اصفهان بررسی و معرفی گردد و روش‌های ساخت آن مورد مطالعه قرار گیرد چرا که آسیب‌های موجود در این بنا با توجه به پروسه‌ی ساخت آن، ملموس‌تر و قابل شناخت‌ترند.

با توجه به عدم آگاهی و درک صحیح از ساختار این نوع تزیینات، مرمت‌های نادرستی طی سال‌های گذشته بر روی آن انجام گرفته است. با توجه به وظیفه‌ی مرمت‌گر در قبال میراث فرهنگی و تاریخی و برای جلوگیری از تخریب و به فراموشی سپردن کامل این هنر، در گام اول در راستای شناخت دقیق، فنی و علمی ماهیت این آثار قدم برداشته تا با آگاهی بتوان هرچه بهتر و مؤثرتر در جهت حفظ و نگهداری این آثار ارزشمند از لحاظ موجودیت مادی و غیر مادی آنها عمل نماییم.

۱-۳- اهمیت و ضرورت موضوع پژوهش

اهمیت و جایگاه بنای تاریخی درب امام به دلیل تزیینات یگانه‌ی آن که در دوره‌ی قراقویونلو اجرا شده، خود دلیل مشخصی برای اهمیت و ضرورت این پژوهش است. اهمیت این پژوهش را به طور خلاصه می‌توان در این موارد بیان نمود:

- لزوم تحقیق و بررسی در مورد این گونه آثار به دلیل عدم وجود اطلاعات در این زمینه.
- لزوم تحقیق و بررسی این آثار به دلیل قرار گرفتن این تزیینات در گنجینه‌های از یاد رفته‌ی هنر ایران.
- آگاهی و درک صحیح از ساختار و ماهیت آن که منجر به مرمت‌های اصولی در آثار باقی مانده می‌شود.

۱-۴- اهداف پژوهش

- شناسایی روش ساخت تزیینات گچی گنبد شمالی بقعه‌ی درب امام.
- بررسی چگونگی استفاده از انواع مصالح به کار رفته در خلق تزیینات با توجه به دوران تاریخی ساخت آنها.
- شناسایی مواد افزودنی احتمالی که در پروسه‌ی ساخت تزیینات گچی استفاده می‌شده است.
- بررسی آسیب‌های وارده و ارتباط آن با فن ساخت اثر.

۱-۵- چارچوب نظری پژوهش

در این پایان‌نامه سعی شده با توجه به منابع در دسترس و مطالعات لازم در محل و آزمایشگاه، رابطه‌ای بین فن ساخت اثر، شرایط محیطی و وضعیت موجود اثر بر قرار شود تا نهایتاً بتوان به راهکارهای حفاظتی لازم دست یافت.